

## ՀՈԳՈՒ ԵՒ ՀԵՆԴԵՐՁԵԼԻ ԿԵԸՆՔԻ ՄԵՍԻՆ

Մարգը տարբերում է կենդանիներից նաև՝ նրանով, որ սա հոգի, իսկ նրանք միայն շունչ ունին։ Մարդու հոգին մի լուսավոր բան է, որ բնակվում է մարդու ձախ կողմում։ Մեռնելիս հոգին դուրս է գալիս բերանից, եթէ արդար է՝ աղաւնու, իսկ եթէ մեղաւոր՝ սև թռչունի նմանութեամբ։ Մի պառաւ պատմում էր, թէ մի ծառի տակ իւր հիւանդ թոռը խնամելիս, ննջում է և տեսնում մի աղաւնի, որ երեխայի բերանից դուրս է գալիս և կանգնում ծառի վրայ։ Արթնանալով նա գտնում է իւր թոռանը՝ մեռած։ Բոլոր երեխաների հոգիները արդար են, իսկ չափահասների՝ մեծ մասով մեղաւոր։

Հոգին բերանից դուրս գալուց լետով մինչև այգը կատարելը սաւառնում է գիակի շուրջը և երբ միւս օրը վաղ առաւօտեան տան մեծը գալիս երեք անգամ «վա՛ր» է բղաւում, ապահով կերպով սաւառնում է գէպի երկինք։ Այստեղ բոլորը թռչունների կերպարանքով մնում են՝ արդարները՝ մի ծաղկալից, ծառազարդ այգում, մեղաւորները՝ մի մթին տեղ, իսկ ո՛չ արդար, ոչ մեղաւորները՝ արդարների լետեր։ Այստեղից նրանք հսկում են իրենց գերեզմանների վրայ, շատ անգամ այցելում են իրենց ազգականներին, երեւում են նրանց երազների մէջ։ Նաւակատեաց, մեռելոց օրերը իջնում են իրենց գերեզմանների վրայ և սպասում, որ իրենց ազգականները գան, գերեզմանները օրհնել տան։ Եւ եթէ օրհնել են տալիս, իրենք ուրախացած, օրհնում են օրհնել տուողներին և սաւառնում երկինք, իսկ եթէ չեն օրհնել տալիս, տխուր տրտում, ազգականներին անիծելով բարձրանում են։

Երբեմն էլ պատահում է, որ հոգին գեւ մարդու կենդանութեան ժամանակ թողնում է մարմինը և ինքը գնում։

Այդ թափառման միջոցին մարմինը բոլորովին անզգայ ընկած մնում է, մինչև որ հոգին նորից վերադառնում է: Այսպէս մի անգամ Քառասնի գիւղացի Աղաջանը գիշերը գնում է եկեղեցի և գրկելով որդու դագաղը, երկար ժամանակ լաց է լինում և անզգայացած ընկնում վայր: Երբ մի երկու օրից զգաստանում է, պատմում է թէ ինչպէս իւր որդու հոգու հետ միասին ինքն էլ բարձրացել է երկինք, տեսել զրախօր, խօսել Աստուածութեան հետ և այլն:

Այստեղ, այս երկնային կայեանում հոգիները անհամբերութեամբ սպասում են վերջին դատաստանին, երբ Քրիստոս կը գայ և Գաբրիէլ հրեշտակապետի փողով բոլոր ննջեցեալները յարութին կ'առնեն: Այդ ժամանակ կը կախեն արգարութեան կշիռը և բարի ու չար հրեշտակները, որոնք մարդու կենդանութեան ժամանակ նստած բարին՝ աջ, չարը՝ ձախ ուսին, գրում էին նրա գործերը, կը հանեն իրենց մատեանների միջից բարին՝ բարութեան, իսկ չարը՝ չարութեան գործերը և կը դնեն կշռի նժարների մէջ: Եթէ բարութիւնը կշռէ, մարդը կանցնի Քրիստոսի աջ կողմը, իսկ եթէ չարութիւնը՝ ձախ: Յետոյ արդէն աջակողմեանները զրախօ, իսկ ձախակողմեանները գժոխք կերթան:

Դրախօր մի հրաշալի այգի է, լի մշտադալար ծառերով, անուշահոտ ծաղիկներով, քաղցրահամ աղբիւրներով և բիւրաւոր գեղեցիկ թռչուններով:

Իսկ գժոխքը մի մութ խոր անդունդ է, ուր թոնիրներից, խարուկներից, կուպրի կարասներից ահագին հուր է բարձրանում և տանջում երկաթեայ տրեխներ հագած մեղաւոր մարդկանց: